
М.В. Язвинська

канд. геол. наук,
старш. наук. співроб. Науково-організаційного відділу
Президії НАН України,
E-mail: Yazvynska@nas.gov.ua
<http://orcid.org/0000-0002-1074-7525>

ХРОНОЛОГІЯ ТА СТАТИСТИКА ВХОДЖЕННЯ ПЕРІОДИКИ НАН УКРАЇНИ ДО ПЕРЕЛІКУ НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАНЬ ТА ДЕЯКИХ БАЗ ДАНИХ

<https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.422.059>

Викладено хронологію та статистику входження періодичних видань НАН України та її установ до переліку наукових фахових видань України і світових наукометричних та реферативних баз даних. Показано, що необхідність входження до вказаного переліку як основи для об'єктивної оцінки, класифікації та моніторингу наукових фахових видань стимулювала редакції видань НАН України покращити основні показники видання: доповнити інформацію на сайті, оновити відповідно до вимог МОН України склад членів редколегії, спробувати увійти до різних реферативних і наукометричних баз даних.

Ключові слова: наукові фахові видання, бази даних, видання НАН України, журнали, збірники.

Хронологія входження академічних журналів і збірників до Переліку наукових фахових видань України. В Україні триває процес реєстрації наукових періодичних видань, паперових і електронних, у оновленому в черговий раз Переліку наукових фахових видань України. Вимоги до наукових фахових видань, яким науковий журнал чи збірник мають відповідати, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 15.01.2018 № 32 "Про Порядок формування Переліку наукових фахових видань України"¹. Входження до названого переліку для видань наукових установ і закладів вищої освіти є надзвичайно важливим, адже є підставою "офіційного визнання наукових публікацій, зокрема:

¹ Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України: наказ МОН України від 15.01.2018 № 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18#Text>

опублікування основних наукових результатів дисертацій здобувачами наукових ступенів та досліджень претендентів на присвоєння вчених звань; врахування при оцінюванні результатів наукової діяльності закладів вищої освіти і наукових установ; врахування при оцінюванні результатів наукової діяльності та атестації наукових та науково-педагогічних працівників; врахування при оцінюванні проектів науково-дослідних робіт, поданих на конкурси для фінансування за кошти державного чи місцевих бюджетів" (цит. за текстом наказу).

Затверджений у січні 2018 року наказ набув чинності 13.03.2018 і передбачав існування дворічного перехідного періоду (до 13.03.2020) для того, щоб видання, які прагнули набути статусу фахових, мали можливість вжити необхідних заходів для увідповіднення з вимогами наказу.

Уперше в Україні цей перелік передбачав існування кількох категорій видань. Від дня набуття чинності наказу усім виданням було надано категорію В, найнижчу. Протягом перехідного періоду видання повинні були надати до МОН України документи для отримання категорій Б та А. По завершенню перехідного періоду, тобто 13.03.2020, видання, що не увійшли до двох вищих категорій, фаховість втратили.

Отже, хронологію входження видань до переліку варто розглядати з 13.03.2018 року — дати, починаючи з якої видання мали право подавати необхідні документи для розгляду до МОН України.

2018 року до категорії А Переліку було включено 13 видань НАН України та її установ, а до категорії Б лише три. Така незначна кількість включених видань пояснюється тим, що деякі видання прагнули покращання, щоб отримати одразу категорію А. Для цього необхідно було увійти до світових наукометричних баз даних *Web of Science Core Collection* та/або *Scopus*. Дехто, найімовірніше, не хотів поспішати.

2019 року до категорії А Переліку увійшло найбільше за три роки — 24 академічних видання. Значну роль у цьому відіграла Науково-видавнича рада НАН України, за ініціативи якої журнали НАН України, які перекладають і перевидають закордонні видавці, одночасно подали документи до МОН України, претендуючи саме на категорію А. Адже англomовні версії цих видань відповідають усім вимогам цієї категорії. Активізувалося

2019 року і входження видань до категорії Б — 23 академічних видання (6,7 % від загальної кількості). Однак це було занадто мало: загалом у категорії А опинилось 37 видань, у категорії Б — 26. Тобто з-понад трьох сотень періодичних видань НАН України та її установ підтвердила свій фаховий статус лише п'ята частина.

До 12.03.2020 року було внесено до Переліку 99 академічних видань. Останні рішення МОН України, ухвалені до завер-

Таблиця 1. Кількість збірників і журналів, започаткованих за участі НАН України та її установ, які увійшли до Переліку наукових фахових видань України

Рік	Категорія А	Категорія Б
2018	13	3
2019	24	23
2020	12	92

шення перехідного періоду та початку карантинних заходів, пов'язаних із пандемією COVID-19, затверджено наказом МОН України від 17.03.2020 № 409, за яким підтверджено фаховість 36 видань НАН України.

Усі інші журнали з того часу фаховість втратили, але продовжували подавати документи на розгляд до МОН України.

Тому станом на квітень 2020 року до категорії А увійшло вже 87 видань, у 45 з них у складі співзасновників є НАН України та/або установи НАН України. До категорії Б — 632 видання, 51 з них започатковано за участі НАН України та/або її установ. Також до цієї категорії включено три електронні видання.

Станом на кінець жовтня 2020 року² загальна кількість періодичних видань (журналів та збірників) у Переліку наукових фахових видань України становить 1223 видання (105 категорії А та 1118 категорії Б). Серед них 167 видань, засновниками чи співзасновниками яких є НАН України та її установи, тобто 48,5 % від усіх академічних видань.

До категорії А включено 49 академічних видань (14 % від загальної кількості, з них 33 журнали НАН України), до категорії Б — 118 видань (34,3 %, з них 38 журналів НАН України та 7 збірників НАН України).

Загальну хронологію по роках включення видань НАН України до Переліку наукових фахових видань України наведено в табл. 1.

Попри те, що у згаданому наказі МОН України зазначено, що "Видання категорії "Б", яке протягом двох років не отримало права на присвоєння категорії "А" чи категорії "Б", виключається з Переліку без права поновлення", МОН України продовжив приймати документи на включення наукових періодичних видань до Переліку і після 13.03.2020 року. Тож сьогодні до нього увійшло вже понад 1200 вітчизняних видань.

Загалом 2020 року до переліку включено 104 академічних видання, з яких 12 до категорії А та 92 до категорії Б. Серед причин такої значної затримки подання документів для підтвердження статусу фахових найважливішими були вимоги до складу редакційних колегій, а саме обов'язкова "наявність у складі редакційної колегії видання не менше семи вчених, які мають науковий ступінь за однією із спеціальностей, що відповідають науковому профілю видання згідно з пунктом 5 цього Порядку. Кожен з цих фахівців, включаючи головного редактора видання, повинен мати не менше трьох публікацій за останні п'ять років або не менше семи публікацій (статті, монографії, розділи монографій, що відповідають науковому профілю видання) за останні п'ятнадцять років, у тому числі не менше однієї за останні три роки, опублікованих щонайменше у двох різних виданнях, включених до *Web of Science Core Collection* та/або *Scopus*, або мати монографії чи розділи монографій, видані міжнародними видавництвами, що належать до категорій "А", "Б" або "С" за класифікацією *Research School for Socio-Economic*

² Останнє оновлення переліку відбулось на підставі наказу МОН України від 24.09.2020 № 1188 (<https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/atestaciya-kadriv-vishoyi-kvalifikaciyi/naukovi-fahovi-vidannya>).

Таблиця 2. Вхідження видань НАН України до деяких баз даних

База даних	Видання НАН України	
	Журнал	Збірник
<i>Web of Science Core Collection</i>	24	—
<i>Scopus</i>	33	—
<i>Google Scholar</i>	46	7
<i>Index Copernicus International</i>	19	2
<i>EBSCO</i>	19	—
<i>WorldCat</i>	11	3
<i>ERIHPLUS</i>	7	2
<i>DOAJ</i>	18	—

and Natural Sciences of the Environment (SENSE)" і те, що науковець має право входити до складу лише трьох наукових фахових видань України. Через ці вимоги багато видань змушені були істотно змінити склад редакційних колегій, а деякі і головних редакторів.

Отримати певну категорію видання можна за однією чи кількома спеціальностями, але для підтвердження статусу за кожною спеціальністю треба подавати до МОН України окремих пакет документів.

Серед включених до Переліку видань шість додатково подавали документи, щоб отримати категорію А за іншими спеціальностями чи в іншій галузі наук, а два загальноакадемічних журнали — "Наука та інновації" і "Космічна наука і технологія" подавалися тричі. До категорії Б подавали документи на різні спеціальності двічі 15 видань і тричі одне видання (журнал "Проблеми машинобудування").

Потрібно відмітити, що загалом вимоги для включення до Переліку наукових фахових видань України стимулювали видання значно покращити свою якість [1], адже багато з них запровадили систему цифрових ідентифікаторів *doi*, створили окремі сучасні сайти видань з розміщенням необхідної інформації щодо публікаційної етики, правил прийому та рецензування тощо, ввели до членів редакційних колегій закордонних вчених, покращили рівень рецензування поданих матеріалів.

Нагадаємо, нещодавно МОН України вирішив внести деякі зміни до наказу № 32. Для цього 27.08.2020 МОН України запропонував до громадського обговорення порівняльну таблицю вимог чинного наказу і пропонуваного до нього змін. Серед основних відмінностей від попередніх вимог є:

- вилучення пункту про невиключення видань категорії В до Переліку,
- зміна вимог до вебсайту видання, зокрема на вебсайті видання, може зробити необхідним зазначити: науковий профіль видання (спеціальності, за якими видання оприлюднює публікації); повні афіліації і дослідницькі профілі (ідентифікатори *Publons/ResearcherID*, *ORCID*, *ScopusID*, *Google Scholar* тощо) кожного члена редколегії; інформацію про дотримання редакційної етики відповідно до принципів, декларованих *Committee on Publication Ethics (COPE)*; опис моделі журналу, тобто політики щодо оплати та процедури оплати за публікацію (за наявності); відомості щодо процедури (політики) ідентифікації та розгляду інформації або звернень про порушення вимог цього Порядку, усунення таких порушень; контактну ін-

формацію редакції (місце реєстрації, місцезнаходження, номер телефону, адресу електронної пошти).

Запропоновано також деякі зміни вимог до рецензентів і членів редколегії видання, пункт про щорічний обов'язковий моніторинг видань та про позачерговий моніторинг за наявності обґрунтованої інформації або звернення щодо дотримання виданням вимог Порядку.

Отже, виданням категорії В та тим, які тільки планують входження до Переліку наукових фахових видань України, слід звернути увагу на запропоновані зміни та слідкувати за перебігом оновлення вимог до наукових фахових видань.

Статистики входження видань НАН України (журналів і збірників) до деяких наукометричних і реферативних баз даних ілюструє табл. 2. Інформацію у ній наведено за даними вебресурсів цих видань станом на жовтень 2020 року.

У табл. 2 вказано ті бази даних, до яких входить найбільше видань НАН України. Помітно, що найбільшу кількість видань НАН України містить база даних *Google Scholar* — 53, найменше — база даних *ERIHPLUS* (9 видань), хоча протягом року кількість видань тут збільшилася [2], також збільшилася кількість видань НАН України в базі *DOAJ* — з 10 до 18.

Висновок. Ухвалення Міністерством освіти і науки України нового порядку формування переліку наукових фахових видань України, попри всі його недоліки та труднощі, пов'язані з дотриманням нових вимог, стимулювало видання принаймні до формального покращення власних показників і сприяло активнішому докладанню ними зусиль до входження у світовий інформаційний простір. Першим кроком до цього виявилось примусове запровадження системи цифрових ідентифікаторів *DOI*, що одночасно означає і створення структурованого вебресурсу видання з англomовною частиною для представлення повних метаданих кожної наукової статті. Прикро, що багатьма виданнями це зроблено з примусу, а не зі свідомого прагнення слідувати світовим тенденціям задля підвищення рівня видання, але є надія, що кількість таки може перейти у якість.

Роботу виконано у рамках завдань за темою НДР "Розробка стратегії входження видавничої продукції НАН України у глобальні системи наукової комунікації" (реєстраційний номер: 0118U003276).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Діденко Ю.В., Язвинська М.В. Перспективи входження академічних наукових видань до наукометричних баз даних. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 14. Київ, 2017. С. 61—67. <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.337.061>
2. Язвинська М.В., Радченко А.І. Періодика НАН України у деяких наукометричних базах даних і Переліку наукових фахових видань України. *Наука України у світовому інформаційному просторі*. Вип. 16. Київ, 2019. С. 46-56. <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.391.046>

REFERENCES

1. Didenko Yu.V., Yazvinska M.V. Prospects of entry of academic scientific publications to scientometric databases. *Science of Ukraine in the Global Information Space*. Kyiv, 2017. 14: 61-67. <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.337.061>
2. Yazvinska M.V., Radchenko A.I. NAS of Ukraine periodicals in some scientometric databases and the list of scientific professional publications of Ukraine. *Science of Ukraine in the Global Information Space*. Kyiv, 2019. 16: 46-56. <https://doi.org/10.15407/akademperiodyka.391.046>

M.V. Yazvynska, PhD (Geol.)

Scientific and Organization Department of the Presidium of the NAS of Ukraine

E-mail: Yazvynska@nas.gov.ua

<http://orcid.org/0000-0002-1074-7525>

CHRONOLOGY AND STATISTICS OF THE PERIODICALS OF THE NAS OF UKRAINE INCLUDED IN THE LIST OF SCIENTIFIC PROFESSIONAL PUBLICATIONS AND SOME DATABASES

The article presents the chronology and statistics of the periodicals of the National Academy of Sciences of Ukraine and its institutions in the list of scientific professional publications of Ukraine and world scientometric and abstract databases. It is shown that the need to be included in the list as a basis for objective assessment, classification and monitoring of scientific professional publications stimulated the editions of NAS of Ukraine to improve the main indicators of the publication: to supplement the information on the site, update various abstract and scientometric databases.

Keywords: scientific professional publications, databases, publications of the NAS of Ukraine, journals, collections.